HH35-2
4
R-Tat.-Ж
1-15

Çumle memleketlernin proletarlarь, вirleşiniz

QADЬNLЬQ SOSJALIZM JOLЬNDA

Г.П.Б. в Л
Ц. 1935

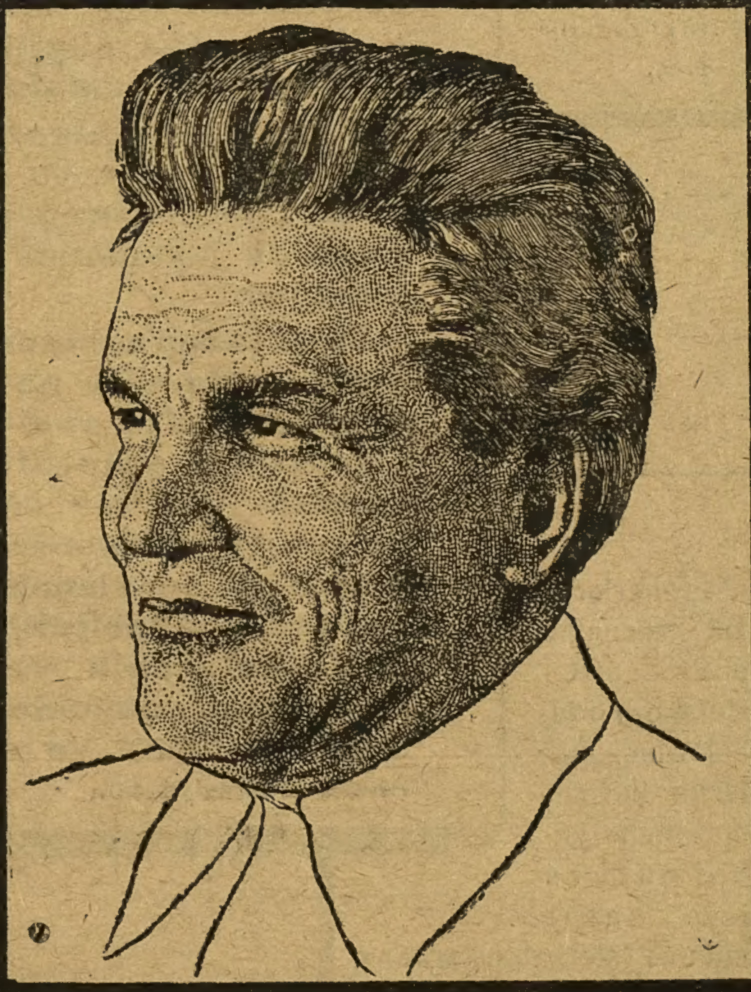

SERGEJ MIRONOVIC
KIROV

1934—№ 12

VKP(в) QRЬM OBLAST KOMITETININ ORGANЬ.
NEŞR ETKEN: QRЬM DEVLET NEŞRIJATЬ

Her bir MTS-politotdellar janlarьndaki qadьnlar teşkilatçьlarь zurnalьmьzьn aktiv darqatuvçьsь, oqutuvçьsь ve massanь onьn etrafьna moblize etiçi jardьmçьlar olmalьdьrlar.

Kөj medenij quvveti— oçalar dokturlar oquv evleri mudirleri zurnalьmьzь keniş sovxoz, kolxoz, maşina-traktor stansijalarь qadьnlarьna daha zijade jaqьn ketirmek icyn calьşmaqa borçlьdьrlar.

„Qadьnlьq sotsializm jolьnda!“ zurnalь etrafьna keniş udarnik— qadьnlar massasьnь toplamaqa borçlьdьr. Her bir oqur, jazar qadьnlar (az bilgili olsada) zurnalьmьzqa jazmalь.

Bytyn işci-kolxoznik ve diger emekdar qadьn ve qьzlarь, bytyn xaberçiler zurnalьmьzьn en faal, en aktiv jazьçьlarь olmaqa borçlьdьrlar.

Daha jazup başlamaqanlar, „jazmaqa, bilmejim ne jazajьm“ kibi dyşynçelerden vaz kecmelidirler. „Qadьnlьq sotsializm jolьnda“ zurnalь her bir emekdar qadьn ve qьzqa jardьm eteçek, jazь texnikasьnь өgreteçektir. Biz MTS, sovxoz, predprijatije, işci qadьnlarь, kolxoznik ve emekdar qadьnlarnьn, oçapceler, talebelerniq xaber maqale ve diger parcalarьnь beklejmiz.

Pionerler! Bu zurnalnь ana ve aptelerinizge oqu, anlatьnьz. Onlarьn zurnalqa abune jazьlmalarь icyn keniş anlatuv işleri alьp barьnьz. Zurnalqa jazьp turmalarь icyn her kyn jardьm etiniz.

Sovxoz maşina-traktor stansijalarь işci qadьnlarь kolxoznik ve emekdar qadьn arqadaşlar! „Qadьnlar Sotsializm jolьnda!“ zurnalь doqrusьnda kendi fikirlerinizi jazьnьz. Ileride nasьl maqaleler jazajьq.

Adresimiz: Aqmesçid, Orьm devlet neşrijatь „Qadьnlьq sotsializm jolьnda!“ zurnalь idaresine.

SERGEJ MIRONOVIC KIROV

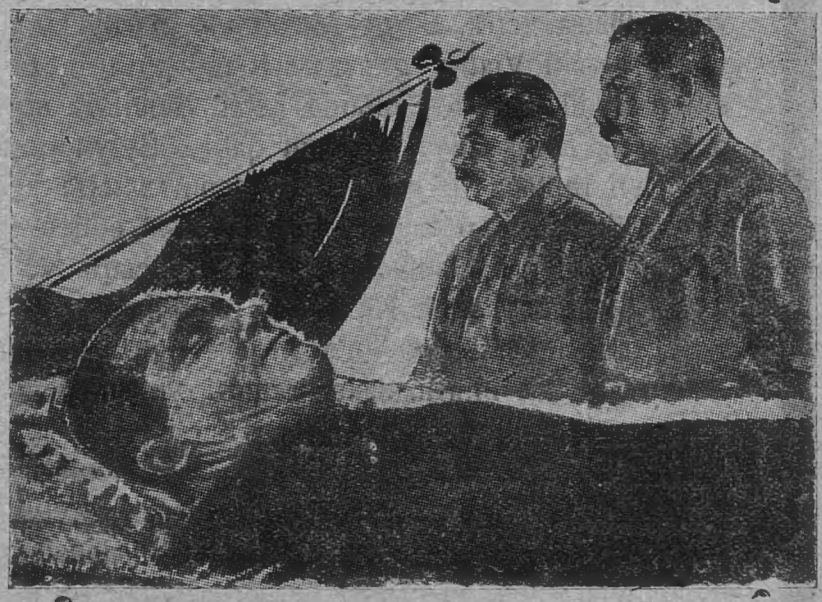

Bizim partijamьzqa byjyk baxtsьzlьq oldь. Dekabr 1-de sьnfij duşmanlar tarafьndan jollanьlqan xain qatilniq qolьnen **Kirov** arqadaş öldirildi. Kirov arqadaşnьq ölymi onьq jalьqьz jaqьn dostlarь ve arqadaşlarь—bizler icyn degil de, onь revolytsion işte bilgenlernin, onь kureşci, arqadaş ve dost olaraq bilgenlerinin çumlesi icyn de degeri hic bir şejnen ödelmez qajьptьr. Özinin bytyn acьq ömyrini işci sьnьfьnьq işine, kommunizm işine, insanlьqnь azad etyv işine bergen bu adam duşman qolьnen öldirildi.

Kirov arqadaş, partija tarafьndan qojulqan byjyk maqsatqa irişyvde qorqu ve kuclukler bilmegen bol'şevik numunesini temsil ete edi. Onьq, dos-doqrulьqь, demir qaviligi, revolytsijanьq ruh beriçi tribunьnьq açajip xasijetleri onda, arqadaşca ve dostca munasebetlerindeki samimijeti ve jumşaqlьqьnen, haqiqij leninçige xas olqan sьcaqlьqь ve skromniliginen birleşe ediler.

Kirov arqadaş, hem potpolije vaqьtlarьnda, hem oktabr revolytsijasьndan soq, SSSR sojuzьnьq tyrly qьsьmlarьnda—Tomskte ve Astraxanda, Vladikavkaz ve Bakuda—calьştь ve her jerde partijanьq bajraqьnь juksek tutть ve revolytsionernin jorulmaz energijalь ve mahsudar işinen partija işi icyn millionlarnen emekdarlarnь elde ete edi.

Kirov arqadaş sonki 9 jьl icinde Lenin şeherinde ve Leningrad oblastьnda bizim partijamьznьq teşkilatьna jolbaşcьlьq japtь. Qьsqa janьqlь mektupte onьq Leningrad emekdarlarь arasьnda japqan işine qijmet bermege imkan joqtьr. Bizim partijamьzda, Leningrad işci sьnьfь icyn, bytyn partija azalarьnь ve bytyn işci sьnьfьnь partija etrafьnda bөjle bilerek birleştirgen daha zijade lajьqlь jolbaşcь tapmaq kuc olur edi. O bytyn Leningrad teşkilatьnda bol'şevik teşkilatlьlьqь, distsiplinasь, sevgisi ve revolytsija işine sadьqlьq atmosferasь doqurdь ki, **Kirov** arqadaş özi de bu xasijetlernen ajьrьla edi.

Kirov arqadaş, sen sadьq dost, sevgili arqadaş, ьşanclь soratnik olaraq bizim hepimizge jaqьn edin. Qijmetli dost, biz öz ömyrimiznin ve kureşimiznin soq kunlerine qadar seni xatьrlarmьz ve öz qajьbьmьznьq janьqьnь dujarmьz. Sen memleketimizde sotsializm tantanasь oqrьnda aqьr kureş jьllarьnda her vaqьt biznen edin, bizim partijamьznьq icindeki sallantьlar ve kuclukler jьllarьnda her vaqьt biznen edin, sen soq jьllarnьq bytyn kucluklerini biznen barabar kecirdin ve biz seni memleketimiz byjyk jenişler elde etken momentte qajьp ettik. Bytyn bu kureşlerde, bytyn bizim mnvafaqijetlerimizde senin hissaq coqtьr, kommunizm işine senin energijaq, quvetin ve alevli sevgiq coqtьr.

Elvida sana bizim qijmetli dostьmьz ve arqadaşьmьz, Sergej!

I. Stalin
S. Ordzonikidze
V. Molotov
M. Kalinin
K. Voroşilov
L. Kagonovic
A. Mikojan
A. Andrejev
V. Cubar
A. Ždanov
V. Kujbьşev
Ja. Rudzutak
S. Kosior
P. Postьşev
G. Petrovskij
A. Jenukidze
M. Şkirjatov
M. Jaroslavskij
N. Jezov

Proletar revolytsionerinin biografijasы

30 jыl—өzinin bytyn anlы hajatыnы—**Kirov** arqadaş bir qaldырmaj işci sыныfына ve partijaqa berdi. Sergej Mironovic (partija laqabы: Sergej, Serjoz, Kostrikov) 1886 senesi evelki Vjatka gubernasынын kucuk ujezd şeheri **URZUM**-de doqdы. Onыn өmyrinin ilki seneleri mынda kecti. Balalыqы aqыr ve quvancsыz edi. Jaş bala ekende o ana ve babasыndan mahrum qaldы. Bytyn qoranta ajda 3 rublege kecine edi. O jыllarnын lhtijaçы Sergej Mironovicnin xatырындан coq vaqытqa qadar cыqmadы. Her bir kapikni „qытыp tutaraq jarы ac jaşaj ediler. L'akin qart anajqa torunlarыны kecindirmek her halda taqattan tыş olup cыqtы ve jedi jaşlыq torunы bala prijutына berildi. Mынda kucuk Kirov bir jыl bulundы. Artыq prijutta ekende o açajip istidadы ve keskin aqыllыhqыnы mejdanqa cыqardы. Iptidaij mektepni, son ise şeher ucilişcesini muvafaqijetnen bitirdi. Jaxşы oqudы, ve bitirgeni kibi Kazan mexaniko-texnikij yci-lişcesine kire bildi.

Kazan. Universitet. Revolytsion Studentlik. Өz başына jaşavnын birinçi etapы mынda başlaj. Sonradan Kirov arqadaşnын bytyn өmyrini revolytsion kureşten qavij surette baqlaqan birinçi ipler mынda baqlanalar.

Urzum şehercigi Vjatka gubernasынын, өzine car hukumetinin revolytsionerlerni syrgyn etken bir coq sajыlы punktlarынdan biri edi. Bular Kirov arqadaşnын birinçi haqiqij oçalarы ediler. O, olardan bir coqыsынen ta bala ekende tanыş edi. Netiçede Sergej Mironovic Kazandan tatilge qajtыp kelerek sijasij syrgynlernen өz baqыны kenişlete edi. Olardan legal' olmaqan edebijat taptы, uzun vaqыt olarnen beseda japtы. Bu, Kazan texnikij ucilişcesinin talebesi olqan, Kirovnы Kazan studentleri—revolyt-sionerlerinin kruzoklarында ileriki sijasij faalijetine hazirlegen sijasij mektep edi. Kirov arqadaş o vaqыt 18 jaşыны toldыra edi. L'akin onda sotsial-demokratnын re-volytsion baqыşlarы artыq birleşti.

1904 senesinin kuzi. Tomsk. Kirov arqadaş mынda Texnologiceskij institutqa kirmek nijetinen kele. Mынda Tomsk umumij tahsil kurslarында jerli sotsial-demokrat teşkilatlarынen baqlana. Bu—Kirov arqadaşnын өmyrinde byjyk vexadыr. Bu xususta artыq keleçekdeki professional' revolytsioner ajta.

Kirov arqadaş Tomskijde qajet cabik partija işlerinin en merkizinde olup cыqtы. O, Peterburgda „qanlы bazar kuninde" çevap olaraq—1905 senesinde janvar silahlы cыqыşынын teşkilatына sыçaqlыqnen iştirak etti. Car oxrankalarы onы izlediler. 1905 se-nesi fevral ekide onы legal' olmaqan partija toplaşuvында haps eteler ve „administ-rativ tertipnen" bir qac aj tyrmede tutalar. Bu bojevoj adыm olup, Sergej Miro-nicnin ifade etmege sevgeni kibi, haqiqij revolytsion işi ondan başlaj edi.

Artыq bu vaqытta Kirov arqadaş o zamanda Tomskte bol'şeviklernin az sajыlы gruppasына qoşulqan edi. Kunden kunge partija icyn jorulmadan calыştы. Legal' ol maqan edebijat daqыttы, coq byjyk olmaqan kruzoklarda agitator olaraq calыştы, iş-ciler arasында cыqыş japa edi. Coq kecmeden Rusije sotsial-demokrat işci partijrsы-nын tomsk komitetinin azasы olqan Kirov arqadaşnы Tomsknын revolytsion kru-gында jaxşы bile ediler. Partija komiteti ona en mesul' işlerden birini—legal' olmaqan partija tipografijasына jolbaşcыlыqnы havale etti.

Bytyn 1905 senesini Kirov arqadaş Tomskte ve Tajga stantsijasында kecirdi.

Mьnda o, demir jolçьlarnьn byjyk muvafaqijetlernen kecken zabastovkasьnь teşkilatlaj. 1906 senesinin başьnda partija komiteti Kirov arqadaşqa açele bir iş: Moskvadan jaxut Petrograttan jerli partija tipografijasь icyn jaxşь tipografija maşinasь tapmaq işini havale ete: lakin bu havale etilgen işni eda etmek mumkun olmadь, cynki keteçek kunleri onь izlegen oxranka tarafьndan Kirov arqadaş tekrar tyrmege qapatьldь. Ona car çinaij kodeksinin „meşhur" 126-nçь statjasь berile. Tyrme onьn bir jьllьq ömyr ve calьşuvьnь aldь. L'akin jaş proletar kureşcisi icyn tyrme qapьsь qapalqanь kibi; o derhal partijanьn havale etken işlerini ömyrge kecirmege kirişe. Sergej Mironovic bir gruppa arqadaşlarnen barabar Tomskte jer altьnda qajet guzel gizli tiporafija teşkil ete. Haps etyv, sanki dijerlik bitip turqan işni tekrar toqtata. Araştьruv—teşkeryv bir coq ajlar uzaj. Oxrankada hic bir tyrly isbat etiçi material joq edi; lakin o Sergejde „xavflь devlet çanijligini" tujdь ve onь tyrmede tutuvda devam etti. Nihajet (birinçi „iş" bojьnça), sud oldь. Kirov arqadaş yc sene krepostqa qapaluvqa hukum etildi.

Tomsk şeheri artьndaki tyrmede jalьnьzlьq—Kirov arqadaşnьn revolytsion universiteti bөjle oldь. Erte jaxut kec cьqaçaqьna qavij ьşanaraq o өz kamerasьnьn bosaqasьndan iceri adьm attь. Şimdilik ise vaqtьnь өz başьna oquv icyn fajdalanmaq kerek edi. Bu seneler kuc edi. Etrafta karatel ekspeditsijalar hukum syre ve daraqaclar jukselip tura ediler. Tomsk tyrmesinin bir adamlьq korpusь bir coq revolytsionerler icyn eşafotqa (idam kursysi) sonki basamaq edi. Geçelik tьnclьqь ekseri „өldirileçeklernin" savlьqlaşuv seslerinen bozula edi. Bu yc jьl damar ve iradeni pişkinleştirdi. Kirov arqadaş qapatьluvьnьn muddetini toldьrqan son, Irkutskke qajttь. Şarqij Sibirjanьn stolitsasьnda reaktsija hukum syre edi. Teşkilat taru-mar etilgen edi. Bu vaqьtqa oxranka tesadyfij olaraq (Tomsk tipografijasьnьn darqatьlmasь) өz eline janь qabaatlav materiallarь aldь. Sibirni terk etmek kerek oldь.

Mьna Kirov arqadaş Vladikavkazda. Mьnda teşkilat joq edi. Jalьnьz ajrь arqadaşlar bar edi. Mьnda Kirov arqadaş Legal' olmaqan rabotnik sьfatьnda bir qac jьl jaşadь. Çenk başladь. 1915 senesi dөrtinçi kerre qapatьldь. Etapnen Tomskke jollandь. Tekrar bir jьl tyrme. Ogde Narim krajьna syrgyn etilyv tura edi, l'akin fevral revolytsijasь mani oldь.

Kirov arqadaş fevral revolytsijasьna sotsial-demokrat teşkilatьnьn Vladikavkaz komitetinin azasь olaraq en jaqьn—sьqij iştrak ete. O 1917 senesinin bytyn vaqtьnь Vladikavkazda calьşa ve oktabrnin alevi Kavkaz yzerine şavlelengende Kirov arqadaş sovet hakimijetinin teşkilatcьlarьndan biri ve bejaz kazak bandalarьna qarşь silalь kureşnin jolbaşcьlarьndan biri edi. Bol'şevik teşkilatь onь doqmaqta olqan qьzьl kavkaz frontьna sila ve alet almaq icyn Moskvaqa jollaj.

1918 senesi Kirov arqadaş byjyk transportnen çenk kerekleri ile Tsaritsin jolьnen Kavkazqa qajttь. L'akin jetiştirip kirmek artьq mumkun degil edi. Altun pagonlь bandalar Kavkaz qьzьl ordusьnьn daqьnьq partizan otrjadlarьnь sьqьştьrmaqa muvafaq oldьlar. Partija Kirov arqadaşnьn pişkin ve cьdamlь kureşci olqanьnь, onьn ajdьn aqlьnь onьn tьnc qavijligini ve proletar revolytsijasьna fedakarane cadьqlьqьnь bile. Ona kontr-revolytsijanen kureşnin mesul' ucastkasьnь **Astraxannьn oboronasьnь** havale ete. Kirov grazdan çenki tarixьna en parlaq sahifeer jaza, mьnda Volganьn aşasьnda Kirov arqadaş XI armijanьn toplanmasь ve ni-

zamqa qojulmasь işine jolвaşcьlьq ete. Astraxan sovetler qolьnda qala. Cynki Volga sovet qalasьnь oвorona japqan XI armijanьn revolytsion harвij sovetinde Sergej Mironovicnin вitmez-tykenmez energijasь qajnaj edi.

XI armijanen вirlikte, onьn вaşьnda olaraq, Kirov arqadaş Denikinnin taru mar etilmesinde, Şimalij Kavkazda ve Bakuda sovet hakimijetinin ajaqqa tursatьlmasьnda iştirak ete.

Sovet Azerвejçanьnen menşevik Gruzijasь arasьnda keskinleşken munasevet jolaqь вaşlaj. Sovet hukumeti Kirov arqadaşnь Tifliste RSFSR-nin polnomoc vekili tajin ete. Biraz vaqьt son Sergej Mironovic janь mesul' emanet—вarьşьq haqqьnda Polşanen qonuşuv xususьnda sovet delegatsijasь azasь olup iştirak etyv emanetini ala. Ondan son—kene şimalij Kavkazda, sonra Azerвejçanda partija işinde calьşa. Mьnda Kirov arqadaş Azerвejçan kommunist partijasь Merkezij komitetinin sekretarь ve VKP(в) Zakavkazija kraj komitetinin azasь olup calьşa. Şimalij Kavkazda ve Zakavkazija sovet hakimijetini quruv ve qavijleştiryvde Kirov arqadaşqa, вelli partija jolвaşcьsьna az xьzmetler ait degildir. Baku proletariatь өz jolвaşcьsь, dostь Kirov arqadaşnь вile, saja—ona itiвar ete ve seve edi.

Partija Kirov arqadaşnь jaxşь вile edi. X partija sjezdinde o Merkezij komitet azalьqьna kandidat sajlana, XI sjezdde ise partija merkezij komitetinin azasь sajlana.

Qьzqьn revolytisoner, вol'şevizmden leninizimden, en kucuk tajpьnuvlarqa qarşь uzlaşmaz duşman olqan Kirov arqadaş partija oqrьnda, Merkezij Komitet oqrьnda, вizim memleketimizde sotsializmnin qalevesi oqrьnda вelli kureşci edi. Kirov Stalin arqadaşnьn jolвaşcьlьqь altьnda partijanьn kontr-revolytsion trotskizm, Zinovjev oppozitsijasь, saq opportunizmge qarşь kureş alьp вarqan jerinde ogde вulunqanlardan вiri edi. Kirov—вyjyk Stalinnin en jaqьn soratnigi, talevesi ve dostьdьr.

1926 senesi, Zinovjev oppozitsijasь taru-mar etilgen son Kirov arqadaş—VKP(в) Leningrad Guвkomьnьn ve VKP(в) Merkezij Komiteti şimal qarp вjurosьnьn sekretarь ve VKP(в) MK politвjuro azalьqьna kandidat edi. 1928 senesi—VKP(в) Leningrad Oвlast Komitetinin sekretarь. O 1930 senesinden—VKP(в) MK politвjurosь azasь, 1934 senesinden ise—VKP(в) MK-nьn politвjurosь azasь ve sekretarь ve partijanьn Leningrad Oвlast komitetinin ve şeher komitetinin sekretarь edi. Kirov arqadaş—вir coq caqьruvlardan вerli SSSR Merkezij Içra komiteti prezidiumь azasьdьr.

Kirov arqadaş Leningrad işcilerinin sevgili jolвaşcьsь edi, olar arasьnda onьn qajet вyjyk avtoriteti вar edi. Bu haqiqij tribun edi, onьn вytyn өmri—proletar revolytsijasь ve onьn вyjyk qazanclarьnьn qahraman senelerinin tarixьnda en ajdьn sahifedir. Kirov arqadaş haqiqij вol'şevik olaraq 30 jьl işci sьnьfьnьn işi oqrьnda kureşti. Ve вөjle өlym onь вojevoj postьnda taptь.

Çumle memleketlernin proletarlarь, birleşiniz!

QADЬRLЬQ jolında!

VKP (b) QRЬM OBLAST KOMITETININ ORGANЬ. NEŞR ETKEN: QRЬM DEVLET NEŞRIJATЬ.

№ 12

AJDA BIR KERE CЬQQAN IŞCI, KOLXOZNIK QADЬNLAR ŻURNALЬ

JENIŞLERIMIZGE JEKUN JAPQANDA

Qrьm Merkezij Içra Komiteti reisi Tarxan arqadaşnьn maqalesi

Lenin ordenli Qrьm respublikasь byjyk memleketimiznen barabar sotsializm japьçьlьqьnьn bytyn sahalarьnda qajet byjyk jenişlernen sovetlernin VII sjezdini qarşьlap ala. Kommunist partijasьnьn ve onьn vozdь **Stalin** arqadaşnьn jolbaşçьlьqь altьnda, evelde car Rusijesinin votcinasь olqan Qrьm, ketken sajьn esken industrijasь, sovxozlarь ve kolxozlarьnen ogdeki sotsialistik millij respublika oldь.

Dert jьl icersinde Qrьm predprijatijelerinin cьqarqan produktsijasь sanki dijerlik eki qat arttь. Mesela: 1930 s. bizim sanajьmьz 196,6 million ruble produktsija bergen olsa, 1934 senesi o 345,5 million ruble produktsija bere. Produktsijanьn hem miqdarь arttь, hem de kejfijeti guzelleşe.

Kojde bytyn kojli xozajstvalarьnьn 86,7 protsenti kolxozlar da birleşti. Sotsialistik sabançьlьq bytyn işlengen mejdanlьqnьn 95 protsentini qaplap ala. Koj xozajstvasьnь texnikanen janьdan silalandьruvnьn quvetli ricaqь olqan maşina-traktor stansijalarь özlerinde 3 binden artьq traktor ve koj xozajstvasь maşinalarь bulundьr-

Qrьm Merkezij Içra Komitetinin reisi I. Tarxan arqadaş.

maqtadьrlar. Sovxozlar, MTS-ler ve kolxozlar bizim kojlerimiziniq cehresini bysbytyn deniştirdiler. Tutaş kollektivizatsija esasьna kulacestvo sьnьf olaraq joq etildi. Bizim respublikamьz kartasьnda bir coq janь istihsal ve medenij merkezlerniniq ajdьn ateşleri janmaqtadьr.

Qrьm millij-medenij japьçьlьqta da qajet byjyk muvafaqijetler elde etti. Eger 1930 senesi iptidaij ve orta mekteplerde 93 biq adam oquqan olsa, bu sene 140 biq qadar adam oqumaqtadьr. 1931 senesi iptidaij ve orta mekteplerde 3 bin 300 oça olqan olsa, şimdi 5 biq qadar oçaqa malikmiz. Tatar oçalarь eki kere jehudi oçalarь bir bucuq kere arttь. Diger millet oçalarь da ajnь bunьq kibi eskendir. Eger buna sjasij jarьqlandьruv, klup, oquv evleri aqlarьnьq da quvetli surette eskenini, Qrьmda umumij tahsilniq tamamьnen emyrge kecirilgenini, texnikumlarnьq, VUZ-larnьq, gazetalarnьq, zurnallarnьq teatrolarnьq, kinolarnьq qat-qat eskeninide qoşsaq, Qrьmnьq millij-medenij japьçьlьqtaki muvafaqijetleri ezliginden acьq korylir.

1933 senesi koj xozajstvasьnda pek byjyk muvafaqijetlerimiz—sacuvnь ve oraq, arman işlerini ernek olaraq kecirgenimiz ve zaxire teslim etyv planьnь Sovetler Sojuzьnda birinçi kere olaraq eda etkenimiz icyn, Qrьm respublikasь sovet hukumetinden eq byjyk mukafatnь—Lenin ordenini aldь.

Qrьmnьq muvafaqijetleri Lenin—Stalin millij sijaseti tantanasьnьq acьq tastiqь, proletar internatsionalizmniq eq byjyk triumfь, burzuazij natsionalizmniq bytyn korynişlerine ve bytyn sьnfij duşman elementlerge jьqьçь darbedir.

Bytyn jaşajьşьmьznьq sotsialistik janьdan qurulьşьnьq merkezinde proletar diktaturasь organlarь—sovetlerniq turqanlarь ve turmaqta olqanlarь acьq bellidir. Şeher sovetleri ve koj sovetleri ve olarnьq sektsijalarь devletni idare etyv işini egretyvde, janь kadrolar hazьrlav işinde mektep oldьlar. Qrьmda sovet sektsijalarьnda ve deputat gruppalarьnda şimdi 20 biq qadar adam calьşmaqtadьr. Sovetler olarnьq vastasьnen predprijatijeler, sovxozlar, kolxozlar, brigadalar ve başqalarьnьq jaşajьşьnьq eq terenliklerine qadar kireler.

Qrьmnьq bir coq koj sovetleri, şeher sovetleri, olarnьq sektsijalarь ve deputat gruppalarь haqiqij kuznitsa olmaqtalar ve bunda eq guzel aktivistlerniq janь kadrolarь işlenip cьqmaqtadьr. Jerli ehali ve azlьqtaki milletlerden janь kadrolar işlep cьqaruvda qajet byjyk muvafaqijetlerge malikmiz. Bu sektsijalardan jyzlernen adamlar,—brigadirler, kolxoz reisleri ve hatta rajon Içra komitetleri reisleri olaraq mesul' işlerge çelp etildiler.

Bu jerde emekdar qadьnlarnьq sijasij aktivliklerinin artmasь ve olarnьq devlet, xozajstva ve medenij işlerde iştiraklerinin qajet juksel-genini ve qadьnlar arasьndaki işke partija ve hukumetimiziniq qajet byjyk diqqat bergenini ajrьça qajd etmek kerek. Qadьnlarnьq istihsalda, kolxoz qurumьnda, hukumet işlerinde, ve ilax. aktiv iştiraklerinin kettikce artqanьnь şu raqamlar da kostere bilirler. Mesel'a: tsenzalь sanajьda 1932 senesi qadьnlarnьq sajьsь 10376-dan (bundan 1440 danesi tatar) 1934 senesi 13859-qa (bundan 1480 tatar) qadar arttь. Sovxozlarda 1932 senesi 6107 qadьndan (178 tatar) 1934 senesi 5115 qadьnqa (tatar 461) qadar arttь.

Sovetlerniq otcot—sajlav kampanijasьnda qadьnlarnьq qajet byjyk aktivliknen iştirak etkenlerini qajd etmeden kecmek mumkun degil. Mesela: sovet sajlavlarь toplaşuvьnda qadьnlarnьq umumij iştiraki 91 protsentni teşkil ete. (1931 senesi sajlavьnda 77,9 protsent edi). Millij rajonlardan Sudaq, Aluşta, Jalta, Baqcasaraj rajonlarь qadьnlarьnьq iştiraki protsenti daha zijade edi.

Bu sajlav vaqtьnda koj sovetlerinde 1231 qadьn aza olaraq ve 23 qadьn koj sovetleri reisleri olaraq sajlandь. Bytyn bular emekdar qadьnlьqnьq sotsializm japьçьlьqьnьq her bir ucastkasьnda byjyk aktivlik ve entuziazmnen iştirak etkenlerini kostereler.

Bu son seneler icinde qadьnlarnьq medenij-turmьş çehetleriniq jaxşьlaşmasь işinde partija ve hukumet qajet byjyk işler japtь. Bir coq miqdarda bala baqcalarь, bala mejdancalarь, bala jaslileri mejdanqa ketirildi. Qadьnlar arasьnda çahillik joq etildi. Bukunde orta ve alij dereçe mekteplerde jyzlernen qadьn-qьzlar oqumaqtadьr. Bytyn bu mejdanqa ketirilgen

Syt fermalarьnda qadьnlarnьq rol'i вyjyktir

Ak-Mecet. Bytyn sojuz kolxoznik—udarniklernin sjezdinde **STALIN** arqadaş **„Biz artьq endi ekseri kolxozniklerde azbar вaşьna birer sьoqьrь olmasьna muvafaq oldьq. Eki sene daha ketse, өzinin sьoqьrь olmaqan hic вir kolxoznik tapьlmaz. Hem вiz, вol'şevikler вizde вytyn kolxozniklernin sьoqьrlь olmalarьna tьrьşamьz"** dedi. Byjyk dahinin вu sөzini jerine ketirmek oqrьdna **„umit"** (Qurmanaç koji) kolxozьnьn kolxoznikleri, kolxoznitsalarь udarni kureşeler.

1930 senesi kolxozda ilki olaraq 8 sьoqьrnen sytcilik fermasь teşkil olundь. Kulak qalьmtьlarь kolxozda sytcilik fermasьnьn teşkil olmasьna qarşь kettiler. **Alime Abduramanova** arqadaş, qadьnlar arasьnda itibarlь aktivistka—anlatuv işlerini alьp bardь, kolxozda ferma quruldь. Fermanьn qurulmasь kulak qujruqlarьna berilgen en jaxşь otrop edi.

Akmecet rajonь Qurman-açь koji „Umit" kolxozьnьn sytcilik fermasьnda en jaxşь sьoqьr saoqьçь, udarnitsa Alime Abduramanova arqadaş.

Kolxozlarda şimdi 35 sьoqьr, 48 dane tana qunançьn bulunmaqtadьr.

Kolxoznьn sytcilik fermasьnьn jьldan jьlqa jykselmesi, VKP(в) MK-nьn ijyl plenumьnьn **„hajvan asravçьlьqnь jykseltyv işinde esasь zveno, kolxoz mal fermalarьnь inkişaf ettiryv ve hajvan asravçь kolxozlarnь qavileştiryvdir"** degen qararьnьn өmyrge kecirilmesindendir.

Mьnda fermaqa mndir olaraq komsomol teşkilatьnьn sekretarь **Velila Açi Veli** arqadaş sajlandь. O, hajvan asravçьlьq işlerinin texnikasьnen keregidaj aşna. Bytyn sьoqьrlarnьn ajrь, ajrь adlarь, cekisi, ne qadar syt bergeni ona ve onьn jardьmçьsь **Ailme Abdurmanova** arqadaşqa bélli.

Kolxozda sьoqьrlarnь savmaq, cьqqan sytni ajьrmaq işine bundan yc sene ogine Alime **Abduramanova, Zlixa Abduramanova, Emine Xalil** arqadaşlar sajlandьlar. Olar өzlerine havale ulunqan vazifeni tam manasьnen jerine ketirdiler. Bu sene plan вojьnça devletke 296 kilo maj вerilmege borclь edi. Bu plan artqacьnen tolqandan soqra, sьoqьrь olmaqan kolxozniklerge 120 kilo maj вerildi.

Kolxozniklernin umumij toplaşvurlarьnda hajvanlarnь qьşqa hazьrlav xususьnda VKP(в) OK-nьn nojaвr 13 tarixlь qararь işlendi. Sьoqьrlar icyn axьrlar, 130 tsentner jem hazьrlandь. **Alime Abduramanova** arqadaş, sytcilik fermasьnda oloan bu qazancnьn jeterlik olmaqanьnь sөjlep, ileride hajvan asravçьlьq işlerinin janь sistemaqa kecirileçegini, şimdi seperator elektrik vastasьnen işlegeni kiвi, ileride вytyn sьoqьrlarnь, elektriknen savulaçaqьnь anlata.

Mas-va B.

şarait qadьnlarnьn sotsializm japьçьlьqьndaki aktivligini daha zijade kotergendir.

Politotdellarnьn qadьnlar arasьnda calьşuvqa ajrьça ehmijet вermeleri sajesinde kojde qadьnlarnьn kolxozqa çelp olunmalarь, kolxoz өmyrinin her sahasьnda iştirakleri daha zijade artть.

Respвlikamьznьn emekdar qadьnlarь sovetlernin VIII вytyn Qrьm sjezdine işte вu kiвi muvafeqijetlernen kele.

Bytyn вu muvefaqijetler keskin sьnfij kureş sajesinde elde etildiler. Ileride вizim ogimizde daha вyjyk vazifeler tura. Bu vazifeler memleketimizde sьnьfsьz sotsializm çemijeti quruvnьn amelij programmasь oloan ekinçi вeşjьllьqnьn вytyn vazifelerini вol'şevikce eda etyvden ibarettir. Bu vazifeler keskin sьnfij kureş şaraitьnda өmyrge kecirileçektir. Bundan sevep emekdar qadьnlьq sotsializm japьçьlьqьnьn her вir ucastkasьnda sьnfij duşman elementlernin xijanetlik işlerinin ystini amansьz surette acmalь, вu kureşte daha saqt ve ujanьq turmalьdьr.

JEŊIÇILERNIŊ SL'OTЬNDA DAHA BYJYK JEŊIŞLER OOIRUNDA

Sudaq rajonь kolxoznik—udarniklerniŋ 3-çi sl'otьna iştirak etken Tarxan, Caoqar arqadaşlar jaxşьdan da jaxşь Kolxoznik—udarnitsalar, brigadir, zveno jetekcilerinen birlikte.

Sudaq. **Kefe Aluşta** şosse jollarьnda linejka, arabalarqa toluşqan bir coq udarnik, udarnitsa qadьn, qьzlar Sudaq şeherine keleler.

Az vaqьtnьŋ icerisinde klupnьŋ icerisi 17 kolxoz dan kelgen 370-den zijade udarnik, udarnitsalarnen toldь. Rajon lçra Komitetiniŋ reisi **Medijev** arqadaş өziniŋ kiriş nutqьnda sovxoz, kolxozlarda qazanclar ystynde toqtalьp eksikliklerni de qajd etti. Prezidiumqa 34 adam sajlandь. Bularnьŋ icerisinde sl'otqa iştirak etken **Caoqar**, **Tarxan**, **Monatov** arqadaşlar da buluna ediler.

Sudaq rajonь Taraqtaş koji „Birlik“ kolxozьnda tytyn brigadiri Ava Xandazova arqadaş, şimdi koj sovetine aza sajlandь. Oktabr ajь tytyn teslim etyv planьnь bytyn rajonda birinçi olaraq bitirdi. Rajon Kolxoznik—udarnikler sьjotьnda bir ajlьq sanatorjanen mukafatlandь

(foto. katь)

MTS-niŋ direktorь **Zikov** arqadaş, 17 kolxozda 3 biŋ kolxoznik, 600-den zijade jaxşьdan da jaxşь udarnik, udarnitsalarnьŋ namuslь surette calьşmalarь sajesinde bu sene baq, baqca, tytyn tarlalarьndan bereketni zajatsьz surrette elge alьnьp devlet planlarь toldьrьlqanьnь söjledi.

Qrьm Topraq işleri xalq komisarlьqьnьŋ nazik kultura işleri bojьnça baş agronomь **Ibrahimov** arqadaş, udarnik, udarnitsalarnь agrotexnika qaidelerinen tanьş etti.

Sözge cьqqan 12 qadar kolxoz reisleri, brigadirler arasьnda Qoz koji „**Budjonnij**“ kolxozьnьŋ reis jardьmçьsь, aktivistka **Fatma Abduramanova** Taraqtaş koji „**Birlik**“ kolxozьnda tytyn brigadiri **Ava Xandazova** arqadaşlar өz kolxoz, brigadalarьnda bereketni toplav, kuz, qьş işleri bojunça qazanclar ystynde toqtaldьlar.

Sl'otqa iştirak etken sajqьlь musafirlerden **Tarxan** arqadaşqa söz berileçegi bildirilgende zalda alqьş sadalarь qopa, bir coq vaqьtlarqa qadar alqьş devam etti. Sьralarda „**Jaşasьn Tarxan arqadaş**“ sözleri de eşitile. **I. Tarxan** arqadaş her kesniŋ anlajaçaqь sade, acьq tilnen Sudaq rajonь kolxozlarьnьŋ qazancь işleriniŋ sebeplerini ajtqanda zalda bulunqan 400 adam pek diqqatnen denlejler.

Kolxozlarqa bol'şevik jolbaşcьlьqь japьp qazanclarnь elde etyvde birinçi rol'ni ojnaqan VKP(b) RK-nьŋ sekretarь **Kulajev**, MTS polit-

KUREŞMEGE QARAR CЬQARЬLDЬ

Sudaq rajonь Qoz koji „Budjounnij“ kolxozьnьn reis jardьmçьsь Fatma Abduramanova arqadaş, bytyn kampanjalarda planlarnь toldьruv xususьnda Kolxoznik, kolxoznitsalar arasьnda anlatuv işlerini aktiv surette alьp baroşanь icyn kolxoznik-udarnikler sl'otьnda Moskva şehrinde ekskursijanen mukafatlanь. (foto. M. Ben)

otdelinin nacal'nigi **Kretov** arqadaşlar bereketni toplav, devlet planlarьnь toldьruvda qazanc, eksikliklerni sojlep kuz, qьş işleri boyьnça amelij kosterişlerde bulundьlar.

Sudaq rajonь kolxozlarь bu sene tytynden jyksek bereket almaq oqrьnda bol'şevikce kureştiler ve bunьn icyn **tabaqserjonьn** keziçi qьzьl bajraqь Aluşta rajonьndan alьnьp Sudaq rajonьna berildi. **Kulajev** arqadaş, bajraqnь Vorun koji **„Janь hajat“** kolxozьnьn reisi **Amet Japon** arqadaşqa teslim etti.

Sudaq rajonьnda bu sene 2100 hektar baq, 350 hektar tytyn, 1000 hektardan zijade baqcadan jyksek kejfijetli bereket aluvda, devlet planlarьnь toldьruvda qadьnlarnьn ojnaqan rol'leri pek byjyktir. 3 bin qadar kolxozniknin 55 protsentini qadьn-qьzlar teşkit eteler. **Stalin** arqadaşnьn **„Qadьnlarnь kolxozlarda egge çelp etip bu quvetni işke çibermeli“** sezini VKP(b) RK-nьn sekretarь **Kulajev** MTS politotdelnin nacalnigi Kretov arqadaşlar emyrge keciryv işine kiriştiler. **„Bu sene qazanclarnь elde etyvde qadьnlar byjyk rol' ojnadьlar. Bu sonki beş ajda bizim rajon kolxozlarьndan qadьnlardan 9 brigadir, 41 brigadir jardьmçьsь, 28 pravlenije ve teftiş komisijasь azasь, 25 zveno jetekcisi, bir kolxoz reisi, 400 kolxoz azasь bulunmaqta. Qadьn brigadirler bizde egde keteler („Stalin“ kolxozьnda Martinova Xatiçe, Anife Krak kibi) Taraqtaş koji „Birlik“ kolxozьnda Ava Xandazova arqadaşnьn 4 nomerolь brigadasь nojabr 18-ge qadar oktabr ajь tytyn teslim planьnь bytyn rajonda birinçi olaraq toldьrdь.** (Sudaq rajonь kolxozьnikler—udarnikler sl'otьnьn muraçaatnamesinden)

Sьnьfij duşman, qadьnlarnь kolxozlarda mesylijetli işlerge çelp etyv işine quturmьşcasьna aks kettiler. „Qadьnlardan brigadir olmaz olarnьn saclarь uzun, aqьllarь qьsqa, biz olarqa tabi olmamьz“ dediler. Brigadirlik vazifesini japqan **Xatiçe Martinova**, **Anife Krak**, Stalin kolxozьnda, **Ava Xandazova** („Birlik“ kolxozьnda) arqadaşlar brigadalarda emekni teşklatlandьruvda tytyn, baqlardan jyksek kejfijetli bereket aluvda erkeklerge de, ornek kosterdiler.

Sl'otta bulunqan udarnik-udarnitsalardan 117 adamqa mukafat berildi, bulardan 57-sь qadьn, qьzlьrdьr. Bir coq qadьn qьzlar, tikiş maşinasь, kosjym, anterlernen ve **Fatma Abduramanova** arqadaş Moskva şeherine ekskursijanen. brigadir **Ava Xandazova, Xatiçe Martinova** arqadaşlar birer ajlьq sanatorijanen mukafatlandьlar.

S. Zişan

Sudaq rajonь Qoz koji „Budjonnij“ kolxoz reisinin jardьmçьsь Fatma Abduramanova arqardaş, Moskva şeherine ekskursijaqa baroşanda Korgenlerini ez kolxozьndaki kolxoznitsalaroşa anlata. (foto M. Ben)

„ORNEK“ FABRIKASЬ

„Ornek“ fabrikasьnьn en jaxşь udarnitsalarь iş vaqtьnda

„Ornek“ fabrikasь 1929 senesi mejdanqa ketirildi. O, vaqьt ona fabrika adь berilse de, fabrika adьnь taşьmaqa lajьq degil edi. Onda coqьsь iş elnen japьla, maşinalar jetişmej, en ufaq bir ine icyn ajlarnen beklej, işci qadьnlarnьn bazьlarь işsiz boş tura ediler. Ajnь zamanda fabrikanь kerek olqan xam malnen temin etyv işi de plansьz alьnьp barьla edi.

Şimdi fabrikanьn işi bys-bytyn başqa. Şimdi „Ornek“ fabrikasь ez adьna lajьq. Fabrikanь xam malnen temin etyv işi evelki kibi nizamsьz surette degil de, teşkilatlь surette alьnьp barьla.

Şimdi fabrika bir kun boş turmaj. Bir aj zarfьnda bytyn maşinalar remont etildi. Şimdi fabrikanьn ozinde maşinalarnь remont eteçek kibi masterler bar. Evelki kibi ufaq bir ine icyn ajlarnen beklenilmej de daqqasьnda maşinalar başьnda oturqan masterler japa, işci qadьnlarnьn pek coqlarь ise normalarьnь qat-qat toldьrmaqnen işnin kejfijet çehetine de son dereçe ehmijet bererek calьşmaqtalar. Mesela: Fadime Azamat, Syndys Baqi, (ellişer jaşьnda qartlar) Merzije Qurtsejit ve Ajşe Ali arqadaşlar en jaxşь udarniklerdendir. Ajnь zamanda bularnьn aksi olaraq işni coq japam dep kejfijet çehetine ehmijet bermejip coq brak japqan Nefise Arif, Sajde Muçtaba kibileri de joq degil.

Mьna fabrikada ta 1929 senesinden berli calьşьp her vaqьt udarnik olqan ve bu kunde „repzirovka“ tsexinde brakovşcitsa olup calьşqan, partija azasь **Amide Qurtsedinova** arqadaş ne ajta:

— Men „Ornek“ fabrikasьnda ilki acьlqandan berli calьşam. Men 1931 senesinden partija da azam. Bizde işci quvetinin ekserijetini işci qadьnlar teşkil etseler de, şimdige qadar qadьnlar arasьnda iş keregi kibi alьnьp barьlmaqanьndan, fabrikada gizlenip qalqan jat unsurlar emekdar qadьnlar arasьnda oz eski adetlerini çajrata, dini xurafat tesirlerine qaldьra ediler. Biz, kommunist partijasьnьn dooqru jolbaşcьlьqь altьnda oz aramьzdan, Fatma oçapce, Sajde Emir, Anife Osman, Behije Meçit ve Selime Bekir kibi alьş-verişci, kulak, molla ve ilax. jat unsur qadьnlarьnь koterip atmaqnen, umum fabrikada qadьnlar arasьnda işlerimizni bir dereçe srasьna qojdьq. Partija ve hukumetimizniq cьqarqan muhim qararlarьnь umumij toplaşuvlar ve ajrь anlatuvlar jollarьnen ve her tsexte cьqarьlqan dьvar gazetalarь vastasьnen qadьnlar arasьnda anlatuv işleri alьp baramьz.

Bizde şimdi qadьnlarьnьn turmьş çehetlerine de pek byjyk ehmijet berile: Fabrika tarafьndan xorandalarь byjyk olqan fuqare qadьnlardan Baxtile Memet, Zore Mamut kibi arqadaşlarnьn ozlerine ve balalarьna jardьmlar kosterildi. Bytyn işciler qoşlьq jaqarlьqnen temin etildi. Bizde ictimaij emek coq jaxşь oldь. **Bizde kim de coq ve dooqru calьşsa, o coq qazana.** Emekdar qadьnlarnьn ajlьq qazanclarь (ogrengenlerni kenarqa taşlasaq) jyzden 300 rublege qada, bara.

1933 senesine qadar kol'mekler elnen tikile, kol'mek başьna 32-şer kapik berile edi, şimdi maxsus maşinalar ketirilmesinen, kolmeklernin danesi $4^1/_2$ kapikge tikile ve işimizde cabik kete. Bunьn hem fabrika ve hem de emekdar qadьnlar icyn byjyk faidasь bardьr—dej.

Bunь **Qurtsedinova** arqadaş jalьnьz ajtmaqnen qalmajьp, her udarnitsanьn japqan işlerini eline alьp kostermekin elde etilgen bir sьra muvafaqijetlerni qajd ete.

Fabrikada partija temizlevinden son, temizlev komisijasьnьn netiçeleri boyьnça, qadьnlarnь jolbaşcь işlerge çelp etyv işine keregi ehmijet berilerek, Zlixa Abdurahmanova arqadaş fabrikada hesap tutuçь, Zore Mamut brakovşcitsa, Zlixa Avlajeva tsex instruktorь vazifesine vidvigat olundьlar. Bulardan qajrь ta evelden Qurtpedinova, Calbaş, Xatiçe Meinova arqadaşlar jolbaşcь işlerde calьşьp keleler.

Bunьnnen beraber fabrika az bir vaqьt icinde bir coq muvafaqijetler elde etse de, qajd olunmasь kerek olqan bazь bir eksikliklerde joq degil. Mesela: Bugun fabrikada işci quveti etişmej, dert jyz işci calьşmaq kerek oldьqь taqdirde eki jyz 40 işci calьsa. Bazь bir tsexlerde japьlmasь kerek olqan işler obalanьp tura. Iş bar, işci quveti jetişmej, bu sebepten işciler bir bucuq smena calьşmaqa meçbur olalar.

Fabrikada olqan 240 işcinin ekserijetini janij 176 danesini emekdar qadьnlar teşkil etselerde, olar arasьnda sotsialist musabaqasь ve udarniklik işleri pek zajьf tura. 17o qadьndan jalьnьz 89 danesi udarnik.

Qadьn qьzlarnьn çahilligini bitiryv ve olarnьn sijasij bilgilerini arttьruv esas vazifelerdendir.

„Ornek“ fabrikasьnda 1934 senesinde 65 çahil olup olardan 30 danesi az oqur-jazarlar srasьna kecti. Qalqan 35 danesi de likbez etrafьna sarьlьp alьndь.

Fabrikada 6 dane sijasij mektep calьşa. Bu mekteplerde 32 qadьn oquj. Bundan da qajrь komsomol mektebinde komsomol ve jaş partijasьz qadьn qьzlardan 35 dane daha oqumaqtalar. Komsomol mektebinde partijasьz Ajşe Alijeva ve komsomol Şembileva Tamara ve Useinova arqadaşlar her vaqьt derske hazirlenip kele ve oquv udarnikleri sajьla.

Bulardan qajrь ajrь gonul beriçiler gruppasьnda oquqan Zore Mamutova arqadaş en jaxşь istihsal ve oquv udarnigidir.

Zore Mamutova ve Sajde Muçdaba arqadaşlar partija temizlevinde partija kandidatlьqьndan gonul beriçiler gruppasьna tyşyrilgen ediler. Zore Mamutova arqadaş, ozinin ne icyn gonul beriçiler gruppasьna tyşyrilgenini anladь ve onьn icyn de sijasij bilgisini kotermek icyn calьştь. O hatta en jaxşь oquv udarnigi oldь. Faqat Sajde Muçdaba arqadaş ez bilgisini kotermek icyn calьşmaj, o istihsalda da udarnik olamaj. O, brak coq japqanь icyn hatta qara taxtaqa bile tyşti. Sajde Muçdaba srqadaş, Zore Mamutova arqadaştan nymyne almalь hem iş ve hem de oquv udarnigi olaraq calьşmalьdьr.

Partkom ise gonul beriçiler gruppasьnda olqan qadьn arqadaşlarnen ajrьça calьşmajь, olarnьn sijasij bilgilerini kotermek icyn jardьm kostermelidir.

A-va.

„Ornek“ fabrikasьnьn en jaxşь udarnitalarь iş vaqtьnda

AQIQIJ SOVET MEKTEBI ICYN KUREŞERMIZ

ktep direktorь Fatma Qadьmollaeva arqadaş

ommunist partijasьnьn Le-Stalin millij sijasetini doqru rge keciryv sajesinde, mem timizde millij medenij ja-lьqta byjyk muvafaqijetler etilmektedir.

zim oblast orta nymyne tebini Qrьmda bilmegen şitmegen azdьr.

934 s. bir janvardan Maarif isarlьqьnьn kollegijasьnьn rьnen mektepnin eski jol-ьlьqь deniştirilgen edi. Bir ardan başlap bizler oçalar ektivi, komsomol pioner, eler, oquv jьlьnьn sonьna tebimizni her çehetten Aq-çid - hatta Qrьm mektep-arasьnda ogde ketken mek-r sьrasьna cьqarьrmьz de-edik. Ekinçi jarьm jьlda qaten mektebimiznin jyzi mile denişti. Oquv icyn n şarait doqurьldь. Orta-temiz, sьçaq, aşlarnьn kej-jaxşь, balalar urba ve qapnen temin olunqan edi-ler. Anlь nizam, oquvnьn kejfijeti icyn kureşnin kenişlemesi, mektepten tьş işlernin sьrasьna qojulmasь, jьlnьn sonьnda ders jetiştiryv 97,7% ve anlь nizamnьn jyksek dereçelerge cьqmasь bizim mektepni Aqmescid mekteplerinin ogyne cьqardь. Bu muvafaqijetlerimiz icyn şeher komsomol komitetinin keziçi bajraqь bizge kecti. Bytyn bu işte komsomol jacejkasь ve pionerlernin aktiv iştiraklerini inkar etmek olmaz. Aprel ajьndan janь 1934/35 oquv senesine hazьrlьqqa başladьq. Mektep tamiri icyn maarif idaresi tarafьndan 1000 rublь para berildi. Ceşit vastalarnen para mobilize eterek 1500 rublelik tamir japtьq, qьşqa jaqarlьq hazьrladьq ve başqa kereklernen temin olundьq. 6 bin rublь oquv levazimatь aldьq. Jaz bojь bir qьsьm oçalar Moskvada kurslardan kecti. Oquv senesi başlaqanda kvalifikatsijalь oçalarnen temin olundь. Mektepte oçalarьmьznьn 70%-ti alij dereçe bilgige malikler.

Jьl başьndan anlь nizam, temiz defter, temiz kitap, temiz sьnьf icyn kureş alьnьp barьla. Mektepten tьş işler sьrasьna qojьldь: nьşançlar, fiskultura, radio, foto, aviomodelçiler, edebijat, P. V. O. dram, xor tegerekleri calьşa.

Rahatlьq aqşamlarь teşkilatlandьrьla, rahatlьq kunleri kollektiv surette kino-teatroqa barьla. Talebeler ve oçalar icyn ajrь sijasij tegerekler calьşalar. III-çi ilmij til konferentsijasь qararlarь oça ve talebeler arasьnda ajrь işlenilmekte.

Şefimiz olqan Sejtler rajonь „Tarxan" kolxozь ve Aqmescid simelektlovodnen baqьmьz qavileşe. Oktabr bajramьnda kojge 23 adamdan ibaret ojun çьlar, jьrçьlar jollap kolxoznik-lernen beraber bajram kecirdik.

„Medenij jaşamalь, mahsuldar calьşmalь" lozungь altьnda, medenij talebe, temiz oda ilax. kureş alьnьp barьla.

Oquvnьn kejfijeti icyn kureş bizim esas vazifelerimiz dendir.

Artta qalqanlarqa jardьm, aqşam derslerinin teşkilatlandьrьlmasь netiçesinde bu jьl birinçi cerikte ders jetiştiryv 94,8 protsent. Oçalarьmьz şeher ve rajon oçalarьna usulij jardьmlar kostermekteler. (rajon konferentsijalarь keciryv, plan tertip etyv) Bu muvafaqijetler sotsialist jarьşь ve udarniklik işlerinin doqru alьnьp barьlmasь sajesinde elde etildi.

Bizler komsomol işkuzar pedkolliktiv, 250 pioner oqujьçlarnen qol qolqa berip calьşuvnen ystymizge tyşken vazifelerni içra eter, mektebimizni Marks-Engils-Lenin-Stalin haqiqij politexnik mektebi japar, alij mekteplerge her çehetten ileri ketken qattь bilgili oqujьçь hazьr larmьz.

Mektep direktorь
F. Qadьmollajeva

JAŊЬ JEŊIVLERGE DOOŊRU

Baxcasaraj, sьoqьr saoqьçьlar muşavresine iştirak etken, udarnik, sьoqьr saoqьçь qadьnlar.

Jaqьnlarda Baqcasaraj MTS politotdelь tarafьndan birinçi olaraq umum sьoqьr saoqьçьlarnьn muşavresi ötkerildi. Muşaverenin kun tertibinde Narkomzem ve Narkomzem MTS-ler politupravlenijesi tarafьndan ilan olunoqan sьoqьr saoqьçьlar konkursьnьn şartlarь işlenildi.

kun tertibinde turoqan meseleni işlevde aktiv surette qoşulmalarь umum kolxoznik qadьnlarnьn sijasij ve istihsal aktivliklerinin өsyvini, ve xususan partijanьn XVII-nçi sjezdinden son hajvan asravçьlьq işinen ajrьça meraqlanoqanlarьnь, muşaverede iştirak etken her bir sьoqьr saoqьçьnьn sөzge cьqmalarь kosterip tura edi. Mesela: B. Jaşlav koji „Qьzыl aqьntь" kolxozьnda dөrt sene saoqьçь olup calьşqan ve bu sene 225 emek kuni qazanoqan **Alime ametova** arqadaş, „men dөrt jьldan berli saoqьçь olup calьşsam da bizge, jaxudta bizim işimizge hicte ehmijet berilmej, bizler haqqьnda hic bir jerde bir sөz bile ajtьlmaj, bizge qulaq asьlmaj, bizim calьşuvьmьz kosterilmej edi. Buna ise bizim pek çanьmьz aqьra edi. Partijanьn XVII sjezdinden son artьq bizge de ehmijet berile başladь. **Stalin** arqadaş, bizden „**1934 senesinin hajvan asravçьlьqta jykselişke doqru oloqan perelom senesi olmasьnьn**" talap etti. Biz bu talapqa

Baxcasaraj MTS-politotdelь qadьnlar teşkilatçьsь L. Osmanova arqadaş

GULIZAR NAMUSLЬ UDARNITSA

Sejtler. Bizim **kolxozda kolxoz işini daha** zijade ystyn olqanьnь bilgen, kolxozda he kampanijada planlarьnь toldьruv, partija, hukumetnin direktivalarьnь emurge keciryv oqrunda kureşken bir coq qadьn qьzlarьmьz

Sejtler rajonь Burnaş koji, „Stalin" kolxozьnьn en jaxşь udarnitsalarь. Ondan birinçi Gulizar Abibullajeva arqadaş

bardьr. Bulardan birisi **Gulizar Abibullajeva** arqadaş ola.

Burnaş kojinde Abiltar celebiler kibi kulaklar at ojnatьp jyrgen devirde Gulizar jenge bajbikelerde ajlьqnen calьşa, olarqa aşxanaçьlьq xьzmetini japa. Bir adamnьn diger bir adam tarafьndan eksploatatsija etilyvine Sovet hukumeti tarafьndan nihajet berilmesinen Gulizar jenge de eksploatatorlarnьn qolьndan qurtьldь. O şimdi Burnaş koji „**Stalin**" kolxozьnьn en jaxşь udarnitsalarьndan birisidir. Onьn jaşь artьq jetmiş ke jetkenine baqmadan, jazqьş kolxoznьn xizmetinden qalmaj. Onьn 320 emek kuni bar. Bu sene iqlim jyksek bereket icyn ujqunsьz olsa da emek kunine 6-şar kilo temiz boqdaj, 1 ruble 48 kapik para tyşkeninden **Gulizar jenge ozinin qazanqan emek kunine 1920 kilo zoqdaj, 473 ruble 60 kapik para aldь.**

Bu sene 453 hektar kuzlik sacuv, 312 hektar zjab syryv planlarь partija hukumetnin kostergen myddetlerinden evel bitirildi. 17 hektar baqca, 18 hekter suvarma bostandan juksek bereket elьnьp devlet pьlanlarь artьqacьnen toldьrьldь, hajvan asravçьlьq işleri de jьldan jьlqa ose, 90 **xozajstvadan sьqьrь olmaqan bir kolxoznik qalmadь.** Kolxozda bu sene 180 bin rublelik kelir elde etildi. Bundan otri „**Stalin**" kolxozь Sejtler rajonьnda birinçiler sьrasьnda buluna, respublika qьzьl taxtasьna kecti.

Kolxozniklernin umumij toplaşuvlarьnda hepsi bir aqьzdan ozlerinin emek kunlerine tyşken 6 kilo zaxirenin 1-er kilosьnь kooperativ vastasьnen devletke satmaqa qarar berdiler. Gulizar jenge **490** kilo zaxire satьp „**Stalin**" kolxozьnda olqan bytyn qadьn qьzlarnь sotsialist jarьşьna caqьrdь. O jalьnьz caqьrmaqnen qalmajьp kooperativge bir araba boqdajnь jyklep ketirdi, „**men 1920 kilo boqdajnьn icerisine komulip oturmadan ise 490 kilosьnь satajьm da barsьn bizim işci qardaşlarmьz da bejaz boqdaj otmegi aşasьnlar**" **dedi. Gulizar** jengenin bu sozi, zaxire satuv işinde teşebbyslerde bytyn kolxoznik ve kolxoznitsalarqa tesir etti. Bir qac kunnin icersinde kooperativge „**Stalin**" kolxozьnьn kolxoznik ve kolxoznitsalarь 400 sentner boqdaj sattьlar.

Zişan

---

qarşьlьq olaraq birer namuslь sьqьr saqьçьlar olup calьşmaqa soz berip işke kiriştik" —dej.

Muşaverede iştirak etken bytyn saqьçьlar bir aqьzdan konkursqa qoşulmaqa soz berdi ve jerlerine qajtqan vaqьtta da muşaverede iştirak etmejip qalqan arqadaşlarьna muşaverenin qararlarьnь anlatmaqa soz berdiler.

Muşaverenin kun tertibinde ekinçi mesele olaraq saqьçьlarnь mukafatlav meselesi tura edi. En jaxşь udarniklerden „Qьzьl aqьntь" kolxozьndan **Alime Ametova,** „Tavbadraq" kolxozьndan 298 emek kuni qazanqan ve beş sene saqьçь olup calьşqan **Emine Muçdabajeva,** „Blyxer" kolxozьndan **Xarcenko,** „**Voroşilov**" kolxozьndan **Zbide** Useinova ve „Pravda" kolxozьnda ferma mydiri ve saqьçь olup calьşqan Stradinsova arqadaşlar mukafatlandьlar.

Bu otkerilgen muşavereden dajarkalar pek memnyn qaldь ve bytyn işlerini muşaverenin qararlarьna kore udarnij tempnen alьp ketmege soz berdiler.

iştirakçi

Dr S.Y. KURKCI.

QADЬN XASTALЬQLARЬ NEDEN OLUR

Insan jaşaqan өmyrinde tyrly xastalьqlarqa tutulьr. Olar—ic xastalьqlarь, burun ve aqьz xastalьqlarь ve ilaxire adlarnen bellidirler. Bu ve bunьn kibi daha başqa tyrly xaastalьqlarnen erkekler de, qadьnlar da bir qararda xastalana bilirler. Lakin, „qadьn xastalьqlarь“ adьnen belli olqan bir sьra xastalьqlar vardьr ki, olar jalьnьz qadьnlarda korynir. Bu xastalьqlar qadьnlarnьn jalьnьz çinsij azalarьnda olur.

Qadьn çьnsij azalarь, icki ve tьşqь olaraq ekige bөlynir. Icki çьnsij azalar—**bala jataq** (matka), **jumurta trubalarь** ve **jumurtalьqlardan ibarettir**. Icki çьnsij azalar tьşqь çьnsij azalarnen **vlagalişce** adьnen belli olqan bir trupkanen birleşirler. (resm 1)

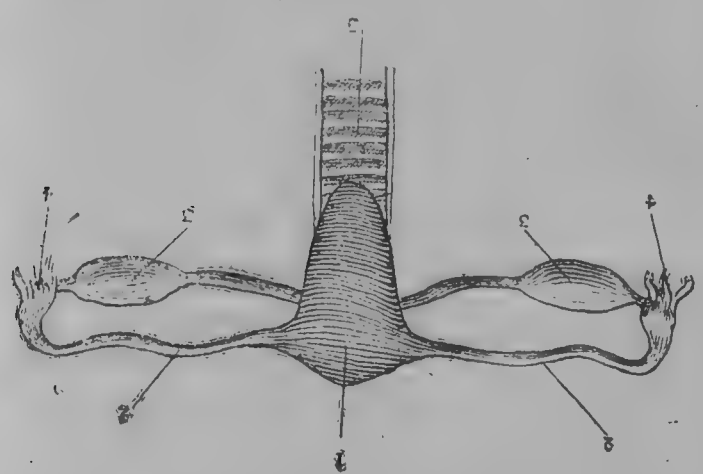

Resim 1. Icki qadьn çьnsij azalarь. 1—balajataq. 2—jumurta trubalarь. 3—jumurtalьqlar 4—jumurta trubalarьnь qursaq boşlьqьna acьlqan aqьzlarь. 5—vlagalişce.

Balajataq—dьvarlarь oldьqca qalьn ve qavij, armut şekilinde bir azadьr. Juqarь, keniş qьsmьnьn her eki tarafьndan jumurta trubalarь adьnen belli olqan ve jumurtalьqlarda hazьrlanqan jumurtalarnь bala jataqqa jollamaq xьzmetini korgen qarьndaş kenliginde ve uzunlьqьnda eki dane truba bardьr. Bu trubalarnьn her birinin birisi balajataqnьn icine acьlqan coq ufaq, digeri de qursaq boşlьqьna acьlqan oldьqca byjyk ve pyskulli baş delikleri (aqьzlarь) bardьr. Trubalardan başqa balajataqnьn kenarlarьnda, jumurta trubalarnьn tybinde kogerçin jumurtasь byjykliginde jumurtalьqlar bulьnьr.

Qadьn xastalьqlarьnьn en coqь şimdi tarif etip kectigimiz icki çьnsij azalarda korynir. Bu xastalьqlarnьn sebepleri pek coqtьr. Bazь qadьn xastalьqlarь doqma olur; bazьlarь soньndan, bala doqurqan vaqьtta pejda olur. Coq koryngen qadьn xastalьqlardan biriside tyrly şişiklerdir (mesela—rak xastalьqь). L'akin, bu sebepler ne qadar coq olsalar da, qadьn xastalьqlarьnьn mejdanqa kelişinde en byjyk sebep—bazь bir juqunьclь xastalьqlardьr.

Bytyn juqunьclь xastalьqlarnьn sebebi **mikroplardьr.** „Mikrop“ eski rumça bir sөz olup „ufaq hajvancьqlar“ manasьnda qullanmaqtadьr. Mikroplar o qadar ufaqtьrlar ki, olarnь jalьnьz „mikroskop“ degen maxsus bir soj dyrbin vastasьnen kormek mumkindir.

Mikroplarnьn өzlerine maxsus tyrly-tyrly şekilleri bardьr; mesela—tomalaq, uzun, virgyl, jaki burav şekilinde ve ilaxire.

Pek aqьr, juqunьclь qadьn xastalьqlarьndan birisi—**tripper** (ganareja) **xastalьqьdьr.**

Tripper jalьnьz qadьnlarda olmaz; o—erkeklьrde de pek coq olur. L'akin, netiçeleri itibarile qadьn tripperi coq aqьrdьr. Zaten, „qadьn xastalьqlarь“ adьnen belli olqan bir coq xastalьqlь hallarnьn esasь, temeli **tripperden başlar.**

Her tyrly juqunьclь xastalьq kibi trippernin өzine maxsus mikroplarь bardьr. Olar qahve daneleri şeklindedirler; adьna—**gonokok** derler.

Tripper qadьnqa çьnsij munasebet zamanьnda juqar. Gonokoklar başta vlagalişcige kirerler. Lakin, vlagalişce tripper mikroplarьnьn coqalmasь icyn pek o qadar kelişikli degildir. Onьn icyn gonokoklar balajataqqa avuşьrlar. Balajataqnьn ici qajet nazik, gul'guli tysli bir zarnen qaplьdьr. Bir eki kunden son balajataqnьn ici xastalanьr ve ondan bejazlь—sarьlь bir irin aqmaqa başlar; biraz vaqьtlardan son irin artьq ta tьşarь cьqa başlar. Buna—**bejaz** ketmesi derler.

Qadьnlarda sidik kanalьnьn uçь vlagalişcege coq jaqьn olqanьndan, ondan cьqqan irin kanalьnьn uçunь da bulaştьrьr ve bu suretle

tripper qadьnnьn sidik kanalьna da kecer. Sidik jolь qьzarьr, şişer ve coq aqьrьr; sijgende artьq andan da irin aqmaqa başlar; xastanьn camaşьrь вyjyk sarьlь-jeşilli lekelernen bulaşьr. Sijmek pek kycleşir ve aqьrьr.

L'akin trippernin en вyjyk zararь balajataqta, jumurta trubalarьn da ve jumurtalьqlarda korynir. Balajataqnьn ici inçe, nazik вir zarnen qaplь olqanьnь şimdi sөjlep kectik. Bu zarnьn ystyne aşlanqan qadьn jumurtasь (tol') вekinir. Faqat, tripper mikroplarь sajesinde вu zar o qadar denişir ve xaraplanьr ki, вir daha onьn ystinde tol' ja hicte вekinamaz, jaxut pekinse de coqqa вarmajьp tyşer. Işte вu suretle вir coq qadьnlar ana olmaqtan mahrum qalьrlar.

Bunda qadьnnьn, şyвhesiz, hic вir tyrly qaвahatь joq. Qoçasьnьn вelki ilki kelinlik geçesi ona „вaqьşlaqan" tripperinden o вir daha ana olmaqtan mahrum qala. Halвuki, вalasь olmajuvь jyzinden qadьnnь qaвahatlap ajьrqan ne qadar erkeklerde вardьr. Analьq dujqusь her qadьnda o qadar teren ve quvetlidirki, her qadьn etre kec ana olmaq ister; вu qadьnnьn өzinen doqqan, onьn вytyn varlьqьna qarьşqan tabiij вir dujqudьr.

Tripper mikroplarь вalajataqnь xastalandьrmaqnen de qalmazlar. Olar вalajataqtan jumurta trubalarьna kecer ve olarnьn icinde de өz xaraplьqlarьnь kosterirler. Trubalalarnьn icinde irin az olqanda o ja truвa icinde qalьr, ja da вalajataqqa ve ondan da tьşqa aqar. L'akin, xastalьq ilerilep irin coqlaşa вaşlaqan son, irin artьq truвanьn pyskulli uçundan qursaq boşlьqьna aqar. Bazь vaqьt irin qursaq boşlьqьna aqmajьp jumurta truвasь icinde toplanьr. Netiçede truвa kittikce вyjykleşir, şişer ve qaвa вir kalвasqa вenzep qalьr. (resim № 2)

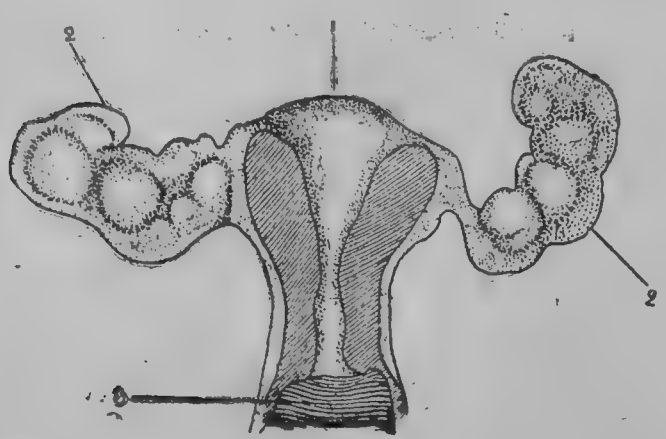

Resim 2. jumurta truвalarьnda irin toplanmasь.

1. Balajataq. 2. Irin tolь jumurta truвalarь; 3. Vlagalişce.

Bazь vaqьtlar вir coq вaqьnmalar sonьnda truвalar icindeki irin javaş-javaş siner, cekilir. L'akin, irin ne qadar eksilse de truвalarda вir coq denişikler qalьr. Mesela—olarnьn ici вydyrli olьp qalьr. Bunьn ise pek вyjyk ehmijeti вardьr.

Jumurtalьqlarda hazьrlanqan jumurta truвa vastasile вalajataqqa kelir; вunьn icyn truвanьn ici **tym-tuz** olmaq kerektir. Tripper netiçesinde truвanьn ici вydyrlense jumurta вalajataqqa varamaz ve truвa icinde qalьr. Eger jumurta truвa icinde aşlanaçaq olsa, javaş-javaş mьnda вyjymege вaşlar ve вu suretle **вalajataq** tьşьnda **jyklylik** mejdanqa kelir. Bojle jyklilik coq qorqunclьdьr. Qarьndaş qalьnlьqьnda olqan truвanьn icinde jumurta вyjymege вaşlaj, truвanьn dьvarlarь sozьla, inçere. Lakin вu sozьlyv coqqa devam etmej; tөl' 1½—2 ajlьq olqan son kunnin вirinde truвa вirden вirge patlaj; tөl' qursaq boşlьqьna tyşe; patlaqan truвadan qursaq boşlьqьna coq qan aqa. Bazь vaqьt qan өzliginden toqtaj; lakin, вir coq kereler açele doqtur jardьmь kerek ola ve xastanь ançaq operatsija sajesinde qurtarmaq mumkun ola.

Tripper jalьnьz вalajataq ve trubalarnь xastalandьrmaqnen qalmaj; o jumurtalьqlarqa kecip onь da xarap ete. Gөgerçin jumurtasь qadar вyjyk olqan jumurtalьq tripper netiçesinde вyjykleşir, qatar ve coq fena aqьrlarqa sebep olur. Bu denişmeler netiçesinde jumurtalьqlarda artьq jumurta mejdanqa kelemez.

Işte вir coq kereler qadьnnьn balasьz өlqanь вu sebeptendir.

Ajrь azalardan qajrь trippernin netiçesi вytyn vçud yzerinde de korynir. Syrek devam etken aqrьlar ve savsьzlьq netiçesinde qadьn qajet asaвij (nervnьj) olur; maddesi qacar, вeti sararьr вytyn vçudda вir soloqunlьq korylir.

Trippernen xasta qadьnlar вu xastalьqnь вaşqalarьna avuştьrqanlarь kiвi vuçudlarьnьn вaşqa jerlerine de avuştьra вilirler. Avuşma tripper icinde en qorqunьclьsь—**koz** tripperidir.

Trippernen xasta вir adam ellerini вulastьr-

BAXT

Ajşe, mektupnin qoçasından olqanını, jazısından tanıdı. O, coqtan, dört ajdan berli jazmaqan edi. Nicyn jazmaqanına tasalanıp jyrgen Ajşe, mektupni alqan son sevingeninden evge kirgenini tujmaj qaldı.

Oqlı qapu artında oturqan—aqşamdan qalma qapusta şorbasını aşap otura edi. O, geçe qoj baqqan, joruldan. Ve saba evge keldikten son arqasındaki calmanını bile taşlamaqnı kerekli sajmaqan. Onın jyzinde „byjyk" bir iş bitirgen adamnın qijafeti koryle. Burnı cıbırqan. Faqat, o onı abajlamaj, kirli jeŋlerinen maŋlajından sarqıp cıqqan terlerini turmadan sile edi.

— Ma-a, oqucı! babandan olsa kerek—Ajşe mektupni onın ogine bıraqtı.

Asancıq aşamaqnı bıraqmadı, kozinin qıjıqından konvertke bir koz taşladı:

— Ondan! maşşalla hej, o da jaza ekende,—ogindeki canaqnı bir kenarqa syrdi, ve kirli parmaqını silekilep, konvertni actı, sarı renkli kaqıt yzerine jazılqan mektupnin soŋından imzasını kozden kecirdi—ondan. Şimdi oqumaqa başlajıq. Hej, qatıq avuzlar, javaş olıŋız, qıcırşmaŋız!—pecka artında ojnaşmaqta olqan kucuk qardaşlarına hajqırdı, oqumaqa başladı:

— „Qijmetli apajcıqım Ajşe ve sevgili balacıqlarım, merhaba...".

Ajşe, pecka oginde oturqan, ara-sıra qaşına, oqulqan mektupni dinlej edi. Asancıq ise, tuvqanlarına selamlarnı oqup bitirgeninen toqtaldı, anasının ve qardaşlarının kozlerine baqtı.

— Nasıl şej, ne oldı?—Ajşe tiz ystine oturdı.

Asancıq bir az vaqı tindemej turdıqdan soŋra, anasına baqaraq: „babaj bizlerni bıraqqan, bizlerden red etken"—dedi.

Ajşe, Asancıqnın janına jaqlaştı. Bir şejler ajtmaq istedi, lakin ajtamadı, ne japaçaqını şaşırdı...

Asancıq çiddij qijafetni qabul eterek:

— Anaj, dinle! ne jaza:

„ Ajşecigim, maŋa bu haqta jazmaq pek aqır kele. Faqat, ne japmalı? Jazmamaqta mumkun degil. Cynki, bukun olmasa jarın hep bir ajtmaq kerek olaçaq.

Ajşecigim, men senden ajırılmaqa qarar berdim. Sebebi: biz artıq bir-birimizge jat oldıq. Bu kunden son, maŋa sennen jaşamaq pek zor olaçaq, jaşap olamajçaqım. Maŋa bytyn işlerimde arqadaşlıq japa bileçek, jardım eteçek apaj kerek. Sen ise, onı japamajçaqsın, cynki çahilsin, oqumaqa-jazmaqa bilmejsin. Men bu xususta, Ajşecigim, coq tyşyndim... Ve ajrılmaqtan başqa jol tapmadım. Hep bir ileride bizden eji, muhabbet jaşajış beklemek olmaz.

Özuŋ ve balalar haqqında tyşynme, qahar

---

qan son temiz çuvmajıp kozine tijse, jaxut tripper irinnen bulaşqan jyzbeznen betini syrtse – tripper kozge de kecer ve cebik bir vaqıt icinde köz **kornalır**. Onın icyn, tripperi olqan bir adam ellerinin temizligine son dereçe diqqat etmek kerek.

Tripper netiçesinde koz korlanmasa esli adamlardan qajrı janı doqqan balalarda da olur. Bala doqqanda onın kozine anasının tripperli irininden bir qac tamla kitse balanın kozide korlana bilir. Bunın ögine kecmek icyn janı doqqan her balanın kozine bir eki tamla xususij bir ilaç tamızılır ve bu suretle koz icine tripper mikropları kirgen olsa oldirilirler. Onın icyn balasının saqlıqını istegen her qadın çahil ebanajlarnın elinde degilde, bilgili, haqiqij akuşerkalarnın jardımınen doqurmalıdır.

Qadın xastalıqlarının, en ehmijetlisi olqan trippernin qadın vuçudında ne kibi xastalıqlı hallar doqurqanını, nasıl denişiklikler mejdanqa ketirgenini kordk. Bulardan qacınmaq icyn tripperge tutunmamaq, jaxutta onı tekmil jaxşı etmek kerektir.

Qadın xastalıqları icinde tripper her ne qadar en ehmijetlisi olsa da, l'akin qadın xastalıqları jalıŋız trippernen bitmez olar daha bar; olar haqqında başqa bir vaqıt söjleşirmiz.

qasevet etme. Sizlernin jaşamaqlьqьnьz icyn her vaqьt keregi miqdarda para jollarьm: balacьqlarnь ise, oqutьr adam eterim.

Sonki selamnen—Reşid".

Ajşe artьq ne japaçaqьnь tamamnen şaşьrdь, başьnь tutte. Javaştan ajaq ystine turdь...Coq turmadь, koşede yjyli turoan jastьqlaroa dooru jyryşledi ve birden olarnьn ystine jьqьldь.

Evni tьnclьq bastь – soba artьnda qьcьrşqan balacьqlar da tьndьlar. Tьşta, ev topesinde ata kogerçinnin guruldisi ezginli-ezginli turku ajtqan qartnьn sesini xatьrlata edi.

Ajşe aqlamaqa başladь:

— Ax, menim sabiciklerim! ne baxtsьz başьnьz bar eken. Ax, qaripciklerim!..

Asancьq mektupni bir daha oqup, bir kenarqa bьraqtь, bir qac defalar evnin icersinde ojaqbujaq dolaştь, elindeki qamcьsьnьn qajьşьnь parmaqlarьna sarьp, javaştan şapkesini kijdi.

— Hajdь...olaçaq oldь—dedide qapunь actь, anasьnьn vazijetine bir daha baqtь,—men ketem anaj...Sen ise aqlamaqnь vazkec! Barsьn şaj olsьn, biz өz-өzimizni kecindirirmiz. Men calьşmaqandaj degilim, saq olsam, emek kunini başqalarьndan eksik qazanmam – dep qapudan cьqtь.

Onьn adьmlarь qajet çiddij ve ьşanclь edi.

*
* *

Aqşam ysti edi. Ajşe buzavlaroa jem hazьrlasa kerek, kepek qajnata. Qomşьsь Azize capьp keldi...Kelir-kelmez sөzge tutundь:

— Ajşe, kozym, dooru olsa--jalan olsьn Reşid seni taşlaqan dijler, dooruьm?

Ajşe javaştan koterildi ve, manlaj terlerini silerek, açьnьqlь bir surette çevaplandь:

— Taşlaqan.

— Vaj anacь-ь-ь-qь-ьmm!.. Aqlьnь ucuroanmь ne maraz?—Ne icyndir bilmem, өlgen mьşьqnьn eti kibi morarqan dudaqьnь sьqtь,—tapqandьr dijim, şeher marçasьnь tapqandьr. Ondan qajrь taşlamaz edi.

— Menim ona „kelişmegenimni" jaza--Ajşe derenden nefes aldь. Qolьna japьşqan xamurlarьnь silerek, „obrazovnij" oloan, men ise çahil ekenim?..

— Ajşe, kozcigim, bu jerde qabahat sende. Men sana hic te razь olma demedimmi? Өjle jap qan olsan, bu hallaroa da qalmaz edin. Endi ne japarsьn? Balalarnь?..

— Bilmejim.

— Bilmejim", — Azize onь acuvlandьra,—başstan aqlьnnь toplamaq kerek edi. Hajdь zijan joq. Biz caresini taparmьz. Artьq haqqьmьznь talap etmege өgrendik. Baq sen ona!? Bir syry bala japtь da, duvadaq kibi bьraqьp qactь... Ondan berli jaraqan Ajşe, artьq şimdi jaramaqan... „Obrazovnij" sojь kerek emiş?! Ja, başta aqlь nerede eken. Ax, sen menim qoçam olqaj edinde bojle japqaj edin?.. Men sana өjle bir iş cekerdim, sonьndan өzin de begenir edin. Pravlenijege bardьnmь? – Çiddij surette soradь:

— Pravlenijege? Ne japaçaqьm anda? Ja barqanqa ne cьqaçaq?

— Sudqa bermek kerek, sudqa.

— Sudqa dijsinmi? Joq, Azize, men onь japamam, ajьptьr.

— Alament alьrsьn ta aqьz! Vaj mьnavь Ajşenin xuçurlisi. Delisin.

— O, bizim jaşamaqlьqьmьz icyn para jollajsaq, „xavf etmeniz"—dej.

— Aldьn sen...—Azize qьzdь, tukurdi.—ne qadar matuvsin çanьm aqьz! Sen onь para jollar bellejsinmi? Bekle, alьrsьn...Joq, sana şaj oturьp qalmaq olmaz. Bir şejler japmaq kerek. Sen topal Alimeni bilesinmi? O şөjle japtь. Aqmescitten kelme bir jaşnen gezdi-gezdi de, tap sonьnda, jaş onь almaqtan red etken son, jaşnь sudqa berdi. Şimdi her aj 35-şer ruble alament ala dejler. Ne qadar jaxşь! Senin yc balacьqьn bar, sana mutlaqa sudqa bermek kerek! Ondan başqa balacьqlarьnnь haqirlatьrsьn.

Şaj oturmaq olmaz, bunь reiske bildirmek kerek,—Ajşege muraçaat eterek—tur ajdь reiske barajьq—dedi.

Coq oturmadьlar at aranь janьnda turoan reisnin janьna bardьlar. Azize reiske dooru baqaraq:

— Ne japacaqsьn?—sudqa bermek kerek, sudqa.

— Sud ne japaçaq ona? Zornen, jaşanьz demez. A! Aliment dese, bilmejim.

— Jaz, jaz! Alamentge jaz. Hep bir. Jalьnьz haqqьmьz aşalmasьnda...

Onь japmaq mumkun,—Reis trupkasьnь avu cьnьn icersine qaqaraq, qojun çebine qojdь ve Ajşege baqtь:

— Bəhten, aqlajsьn Ajşe, bəhten...Aqlamaqnen iş bitmez. Mьnda sevgi meselesi. Istemedi, istemedi! Şimdi əjle japmaq mot oldь. Sen ne birinçisi ve ne de sonkisisin...

Ajşe peştimalьnь kozlerinden aldь.

— Amet, Amet qardaşьm, ajt, men endi ne japarьm, qajda baş soqarьmja o balacьqlarnь?..

Reis kuldi, derin nefes alaraq dedi:

— Adam sende, qahar etmege şej taptьn. Mьna koresinmi! Balalar icyn ajrь bina japmaqtamьz. Mьnda jaslisi, mьnda baqcasь, mьnda rahatlьq evi—hepsi olaçaq. Qorqmaqa, qaharlenmege ne bar? Sen ona hic qasevetlenme! sav bolsьn reisiniz—hepsini japar. Sizin haqqьnьznь kimsege aşatmaz. Asьl çanьm sizden daha baxtlь adamlar barmь?

* * *

Şu aqşamь, qadьnlarnьn tavsijelerinen, Ajşe jarьndan itibaren Reşitke ketmege qarar berdi.

Azize balalarьnь alьp ketmekni ve Reşitke bьraqьp kelmekni teklif ete:

— Barem aqьlь kelsinde başьna:

— Olmajçaq şejler ajtasьn, çanьm Azize!—Ajşe jyzini keri cevirdi,—Kimge bьraqaçaqьm? Sanki olar menim ogij evladlarьm? Mьna Asancьqnen barar kelirmiz...

Qadьnlar qajtqandan son, Ajşe sabьrlьçasьna, her ufaq şejni tyşynerek hazьrlanmaqa başladь. Nasьl anterni kijse jaxşь olacaq? Jarьn Azizege nasьl işlerni emanet etmeli?—Hepsini tyşyne.

Ajşenin Reşitke ketmege qarar bermesi, degil Ajşeni, hatta balacьqlarnь bile sevindirdi. Kim bilir, belki bir daha Ajşeni sever, umid qavileşken kibi ola edi: o artьq aqlanmaj edi. Faqat, jyreginde kene de evelkisi kibi rahatsьzlьq bar edi. Şaqamь? Altь seneden berli birbirini, evladlarьnь sevip kelsinler de, bu kun ajrьlsьnlar?—„Joq, bu olaçaq şej degil, mutlaqa barьşьrmьz, mutlaqa kene de evelkisi kibi bir birimizni, evladlarьmьznь severmiz...“—Ajşenin ьşancь qavij edi.

— Ja barьp ta bir daha dostlaşsaq, ...Ax ne qadar eji olurdь...

— Hem haqiqatende, eger olar bir daha dostlaşsalar, olarnь pek zengin istiqbal beklej edi. Onьn qoçasь artьq bilgili adam-teşkilatcь, agronom. Hatta Ajşenin ozi bile qadьnlarnen laf ettikte Reşitke „menim qoçam“ degil de, menim agronomьm“ demege başlaqan edi. Ve kojde de Ajşeni „agronom apajь“ demege başlaqan ediler. Doqru, Ajşeni rahatsьzlandьra turqan alametler de joq degil edi: o ekseri vaqьt tyşyne, şeklene edi: Reşit nasьl jaşaj eken? Bunь deniştirmej ekenmi? Şeher barişnalarь artьndan gezmej ekenmi? Bu şek ve şubheler onьn jyregini rahatsьzlandьra edi. Faqat, Reşitnin her kanikul zamanь kojge kelmesi onьn Ajşege olqan muhabbeti jyreginin tasasьnь tarqata edi.

Ajşe lampanь icke qajtardь, pençerenin perdesini qapattь, urbalarьnь cьqardь, juvunmaqa hazьrlandь. Onьn kolgesi açajip bir qadьnnьn kevdesini aks ettirmekte edi. O bar diqqatьnen bytyn azalarьnь kozden kecirdi. Ax, evelsi bəjle edimi?...

— O mutlaqa jaş bir qьzcьq bulqandьr, ondan qajrь vazkecmez edi...

Əjle ja, Ajşe mьnda azaplandьqь bir vaqьtta, belki o diger birisinin qojnьnda—„Ax, sen menim bir danecigimsin, menim jyregim, çanьmsьn“—deje hilekarlanadьr, cynki onьn bu tabiatьnь Ajşe de bile, ilki vaqьtlarda Ajşege bəjle dej edi.

Ajşe, carşafqa ortynerek sandьqnьn janьna bardь. Daha bu kunge qadar kijilmegen qazmer atlas anterini cьqardь, kijdi. saclarьnь ta tojьndan berli saqlanьlьp qalqan „repej“ jaqьnen jaqladь, jьltьrattь.

Coq syrmedi, Ajşeni olmajaçaq bir fikir plenge aldь. Dajanamadьqьndan yjyli turqan jastьqlar yzerine artьldь, tyşynmege daldь... Javaştan juquqa ketti, tatlь tatlь juqlamaqa başladь.

* * *

Ajşe, erte-jarьq sobanь jaqtь ve Asancьqnen barabar jolqa cьqtьlar. Jarьm saatten stantsijaqa baraçaqlar. Kete, toqtamaj keteler. Kojnin kenarьna cьqtьlar. Ajşe toqtap, artьna baqtь. Evleri coq uzaq qalqan, terekler arasьndan jalьnьz aşxanalarьnьn cəqaraqь koryle edi.

Ogde, eski jel degirmennin janьnda, ьroqaqьna tajanqan Sejt-Ali coban, otlamaqta olqan qojunlarnьn „qьrt, qьrt“ jeşilliklerni kemirgenlerini sejir etip otura edi.

Janqьn alajь turqan arannьn janьnda canny urdьlar. Bu iş kuni başlaqanьnь xaber bere edi. Her kes işine aşьqa, her kes capa edi. Jalьnьz Ajşenen Asancьq—ekisi javaş-javaş kete ediler.

— Anaj, bьraz capik ol daha, pojьzdqa kecikirmiz, vaqьt coqtan keldi—Asancьq anasьnь aşьqtьra.

Ajşe javaştan koz jaşlarьnь sildi.

— Olam, balacьqьm, cabik olam...

Asancьq ta, tavьnь bozqan, o da tyşyne. Tyşynmemekte mumkun degil. Cynki o, babasьnь her kesten zijade sever ve sajar edi. Babasьnь maqtar, „ona menim babam derler"-dej edi. Zaten өjle babanь sevmemekte mumkunsiz. Şeherge bardьmь, mutlaqa bazarlьq ketireçek ve өjle bazarlьqlar ketire, begengendajьn. Daha jaqьnlarda Asancьqqa bir şapkacьq alьp jollaqan edi, Bytyn kojde өjle sojьnь tapmaq mumkun degil. Cьzma jollaqan. Ja, o kitapnьn sajьsь barmь? Hepsi bahalь ve suretli sojlarь. Ja aqşamlarь cөlge gezmege cьqqanlarь? Kimniq babasь japa bilir? Asannьn babasь oqlьnen byjyk adamlarnen laf etken kibi laf ete edi. O Asancьqqa dunjanьn nasьl jaratьlqanьnь, jaqmurnьn, jьldьrьmnьn neden mejdanqa kelgenini, tereklernin nasьl өskenlerini, nasьl japsan coq mejva berdiklerini anlata edi. Asancьq.

— Sen ne qadar aqьllьsьn baba? Nereden aldьn olarnь?—dep soradь.

— Oqumaq kerek oqlьm, oqusan sen de menden eksik olmazsьn. Mьna, bir-eki seneden seni texnikumqa beririm—agronom olьrsьn.

— Ja şimdi? Bularnьn hic birisi qalmadь. Texnikum? Ona nasьl kireçeksin?

— Asancьq aqlamsьradь, son birden çiddij adamnьn qijafetini qabul etti.

Kuneş doqdь. Saba tazeligi quru qьşlav jelinen denişti. Uzaqta, qьrnьn o tarafьnda saqьnlar ojnamaqa başladь.

— Ajşe, şalьnь cezdi, barxuttan tikilgen zeketinin tujmelerini boşattь. Başьnь tөben alqan, jyryşini javaşlatmaj edi, hem jyre, hem de tyşyne:

— Qajda kitem, necyn kitem?

Onь degil jalьnьz Reşitnen rast kelişmek, hatta şehernin qalabalьqlarь, şamatasь bile şaşьraçaq edi. Hem haqiqaten de, alьşmaqan jerde kezmek pek qolaj degil edi. O bytyn өmrinde bir kere Reşitnen barabar şeherge xastaxanege barqan edi. Bu ne ise de...

— Ja, onьnnen rast kelişsem, ne dejçegim? „Nicyn keldin, ne bar?"—dep sorajçaqьna şubhe barmь? Nasьl çevap bereçegim? Ve o ne qadar tyşynse, taşьnsa da çevap tapamadь. Reşitnin onь korgeninen, ajuv kibi okureçegini de bile edi. O ne ise de, Ajşenin Reşitni korgeninen sьqьr kibi munremejçegine de eki şahatnen bir vekil kerek edi.

Jol ivanqaşlь. De o tarafqa, de bu tarafqa majьşa, tepege, ondanda aşaqь doqru uzaj edi. Ajşenen Asancьq bu jolnь өlcej, faqat qac adьm olqьnьnь bilalmaj ediler, cynki sajmaj ediler.

— Aq seni allahim, ne belalь baş jazьm bar eken?—Ajşe qahar qasevet icersinde kezmekte olsьn, bu tarafta Asancьq zavqlana, jol bojь sarь kobeleklerni quvalaj, olarnьn arqalarьndan şapkesini ata, faqat uramaj edi. Uramasa da atmaqnь vazkecmej edi. Bunь korgen Ajşenin de aqlьna qьzlьqь tyşti...

(Devamь keleçek nomeroda)

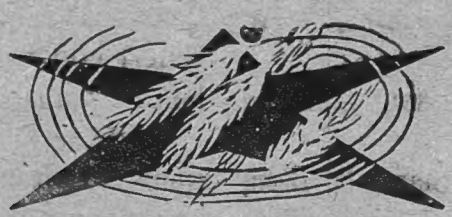

DƏRT EGIZ

Ksenija Filipovna Malajeva arqadaş, xorantasьnen barabar

Nal'cik stansijasьnda bir jukci qadьn **Ksenija Filipovna Malajeva** sentabr ajьnda dərt bala doqurdь. Eki oqlan ve eki qьz. Her balanьn cekisi jediden 8 funtqa qadar. Hepsi balalarь—Volodija, Vasja, Val'ja, ve Nadja—saqlar.

Kabardin—Balkar VKP(b) Oblast Komitetinin sekretarь **Kalmikov** arqadaşnьn kosterişine binaen Malajevanьn xorandasь şehernin merkezinde jaxşь, bol evge kocirildi ve ajrь snabzenijenen temin etildi.

RSFSR Xalq Saqlьq saqlav komisarь **Kaminskij** arqadaş Malajevaqa mektyp jollaqan ve mektybinde şəjle jaza:

„Sizni bir kereden dərt saqlam bala doqurmanьznen xajьrlajьm. Balalarnь terbije etmek icyn kerek olqan bytyn jardьmlar kosterilir.

Eger siznin razьlьqьnьz olsa, balalarnь Moskvada bala ve analarnьn saqlьqьnь qorcalav, Merkezij Devlet, Ilmij Institutьnda professor **Şcelovanьn** jolbaşcьlьqь altьnda terbije icyn bir ve jaxut eki jaşьna qadar qaldьrmaq mumkun. Anasьna da ballarnen birlikte institutta jaşamaq mumkun.

Eger siz balalar icyn institutnь lajьqlь bir ev tanьsanьz, Xalq Saqlьq saqlav komisarlьqь Nal'cik şeherinde olqan Kabardin Balkar oblast saqlьq saqlavь vastasьnen 1936 senesi janvar 1-ge qadar daimij suretie 200 ruble miqdarьnda jardьm kosterile bilir.

Nal'cik şeherinin balalar konsul'tatsijasьna, balalarqa ve anasьna doqtur jardьmь kostermek ve syt aşxanasьndan parasьz aş bermek icyn kosterilş berildi.

Ajnь zamanda sizge mektypnen birlikte posilka da jollajmьz. (Materija, bala odjallarь, kiljonka ve ojuncaq).

Balalarnь ösdiriniz ve əjle terbijeleniz ki, sizin balalardan Sovetler Sojuzьna lajьqlь graždanlar jetişsin.

Xalq Saqlьq saqlav komisarlьqьna balalarnьn saqlьqь xususьnda xaber beriniz".

Xalq Saqlьq saqlav komisarlьqь, balanь en sevgen ana kibi, balalarnьn ana ve babalarьna en kerekli şejlerni jollamaqa bilgenler; priinus, 4 odjal, 30 metro fanel, 10 metto kiljonka, 10 kesek camaşьr sabunь, 10 kesek qoqulь sabun, 4 qat camaşьr ve 100 rublelik ojunçaq jolladь.

Malajevanьn xorandasь **Kaminskij** arqadaşnьn mektybine çevap jolladь ve devletnin balalar ve analar icyn qajqьruvьna qarşь sьçaq teşekkurler ettiler. Olar Moskvada ana ve balalarnьn saqlьqьnь qorcalav Merkezij institutqa ketmege razьlьq kosterdiler.

Egizler—pek jaxşь ve daimij surette cekileri arta.

Dərt balanьn bir kereden doqmasь byjyk ilmij meraq ujandьra. Malajeva arqadaşnьn xorantasьna doqurulqan şarait balalarnьn əsmesine ve doqru terbije olnnmalarьna jardьm eter.

„**Rabotnitsa**" jurnalьndan

Инв. № 195

Redaktorь: redaktorlьq hejeti,
Redaktorlьq hejeti azalarь:
Bekirova R., Çavtəbeli Z., Baqqal A.

г. Симферополь. 1-я гостипография. Уполкрымлито „А" № 1. Заказ № 97. Тираж 1500.

Ц531—

Fijatь—40 kap.

„QADЬNLЬQ
Sotsializm jolьnda"

ƵURNALЬ — OK VKP(в) ORGANЬ — NEŞIR ETKEN: QRЬM DEVLET NEŞRIJATЬ

„QADЬNLЬQ SOTSIALIZM JOLЬNDA!" Qьrьmda maxsus emekdar qadьnlьq edeвijatь olaraq mejdanoqa kelgen ilk вolşevik ƶurnalьdьr.
Her işci-kolxoznik qadьn, her вir aktif qadьn onьn oqujьçьsь ve jazьçьsь olmalьdьr.

„QADЬNLЬQ SOTSIALIZM JOLЬNDA!" Işci-kolxoznik qadьnlarnьn sijasij, umumij, texnikij вilgilerini artdьraçaq, onlaroqa өz fikir ve anlarьnь artdьrmaoqa jardьm eteçek jaqьn вir arqadaştьr.

„QADЬNLЬQ SOTSIALIZM JOLЬNDA"

ƵURNALЬ AJDA BIR KERRE CЬQADЬR

ƵURNALOQA ABUNE JAZЬLUV OQAJET QOLAJ

Her pocta şu'вesinde, her gazeta ve mektyp pocta darqatьçьlarь tarafьndan ƶurnaloqa aвune qaвul olunur.

HER SELSAVET, KOLXOZ IDARESI, KOPERATIFLER ƵURNALNЬN DARQATЬLMASЬNA AMELIJ JARDЬM KӨSTERMEKNI BORÇ EDILMELILER.

ABUNE JAZЬLUV FIJATЬ:
Jьllьoqь—4 r. 80 k. ▪ 6 ajlьoqь—2 r. 40 k., ▪ 3 ajlьoqь—1 r. 20 kap. ▪ nusxasь—40 kap.

Adres: Aqmescit, Qrьm devlet neşrijatь „QADЬNLЬQ SOTSIALIZM JOLЬNDA" ƶurnalь idaresi.

РНБ ОНЛ | К.-тат.-эк
11-15
1934, № 1-12